

Darum Lokalråds årsberetning 2025

Først vil jeg gennemgå Darum lokalråds overordnede mål. De er som de plejer:

At skabe grundlag for at bevare Darum Børneby (uden Børneby; ingen DKFC, ingen Darum.IF)

Det kræver øget bosættelse

Det kræver PR:

- hvor dejligt her er
- at her sker meget

B: At her er rart at bo for os der allerede er her

- trafiksikre veje, cykelstier, gode stier i byen
- forskellige former for botilbud
- passende kollektiv trafik
- pasning af grønne områder
- lokal Børnepasning for alle små i Darum sogn

Præsentation af lokalrådets medlemmer.

Valgte medlemmer: Hanne Landbo Christensen, Diana Madsen, Inger Bilstoft, Daniel Lagoni, Helle Ertmann, udpegede Aase Sørensen fra FDF.

Af og til Wicki Agdal eller Keld Christensen fra Darum IF, Jesper Mortensen Darum Børneby.

Mine lokalrådskolleger har sagt, at jeg kun må snakke om 3 ting. *Men det kan jeg jo nok ikke nøjes med.*

Hvilke 3 ting er de vigtigste, der er sket for Darum i løbet af det sidste år:

Etablering og indvielse af cykelstien

Den sidste indsamling til Købmandsbutikken og at den er ved at blive bygget

At Pasning til de 0-2-årige i Darum er kommet i gang.

Sådan så det ud for et år siden – tankevækkende så meget der er sket siden.

3 ting for 2025:

Bygningskultur i Darum

Billeder og eksempler

Nationalpark Vadehavet har ønsket at sætte fokus på vores bygningsarv i Nationalparken. Derfor har de startet et projekt herom, hvor arkitekt Helene Plet (hende med "Darum Landsbyplan") og Mette Slyngborg museumsinspektør og medlem af Esbjerg Byfond skal udbrede kendskabet til, hvordan bygningskulturen egentlig er og hvordan vi passer på den.

Darum er udnævnt til en Formel 1-landsby – landsbyen har en national høj værdi og er særligt bevaringsværdig. Det gælder de gamle marskgårde, men også vores grønninger og grønne indkig. Og derfor blev Darum valgt som en ud af 3 landsbyer til at være med i projektet, som for os startede med et meget spændende arrangement for alle (vi var 30) d. 12. maj, hvor Helene Plet og Mette Slyngborg fortalte om vores kulturarv her i Darum, gode råd til at passe på den og at det enkle faktisk er kendetegnende for Darum, og dermed nemmere at overholde. Der var oplæg, gåtur, spisning og workshop. På gåturen så vi små detaljer, som havde en stor effekt. I workshoppen så vi også eksempler på, hvordan det samme hus kunne se vidt forskelligt ud alt efter farve, valg af tag etc. Eller hvordan en vej kunne se lukket ud med hække eller åbne op ind mod husene, hvordan belægningen på fortovet viste landsbymiljø eller det modsatte eller måske bare kaos. Det var en interessant og lærerig aften. Generelt har vi i Darum et inviterende miljø ind mod husene. Og at husene er synlige, gør også at alle kan nyde de flotte gamle gårde og nyere huse. Det gav virkelig lyst til at passe på vores dejlige landsby.

Jeg vil vise en kort film om dette, som inspiration til at se flere film, som snart bliver lagt på darum.dk og ellers kan de findes på Nationalpark Vadehavets hjemmeside.

Biblioteksspot

Vi har foranlediget at Esbjerg kommunes biblioteker har flyttet biblioteksspottet om i købmandsbutikken. Tidligere var det i Darum Børneby, og det var dejligt at de ville have det der i en overgangsperiode. Vi synes at det er meget bedre at det er i Købmandsbutikken, da det er det sted i Darum, der har flest åbningstimer. Desuden giver det en god synergi for Købmanden, at få folk indenfor. Desværre har der vist sig at være en del opstartsvanskeligheder med at få udlånt bøgerne korrekt og ikke mindst at få dem registreret som afleveret korrekt. Det har ført til bøder for bøger, som egentlig er afleveret, men som først bliver registreret som afleveret, når de når ind til Esbjerg Hovedbibliotek. Vi arbejder lige nu på højtryk for at få løst problemet. Biblioteket har ikke villet stå for internetadgangen, da det ikke er en kommunal bygning. Dagrofa har alenlang venteliste til IT-support, men Karsten Degnbol er på sagen fra Darum Butikcenter APS, og der er nu en løsning på vej. Darum Lokalråd har besluttet at Darum Lokalråd at vi vil betale en del af udgifterne til at få det til at virke. Da vi mener at det er vigtigt for Darum Sogn.

Seniorbofællesskab

En uge efter vores årsmøde 2024 afholdt vi Borgermødet Grøn Boligrotation som med udgangspunkt i etablering af et Seniorbofællesskab skaber lokalt salg af huse til unge, der energirenoverer, deraf navnet Grøn boligrotation.

Det var helt overvældende at 81 havde valgt at de gerne ville høre mere om seniorboliger i Darum. Og også at 47 skrev sig på listen over interesserede i at flytte ind (25 boliger). Aftenen var delt i 3. Først var der spisning, så var der indlæg fra Landdistrikternes Fællesråd, fra direktør for Kultur & Omsorg v Esbjerg Kommune Arne Nicolaisen, fra arkitekt Mark Le Fevre (har tegnet lejeboligerne i Skrårtoften) og 3. del var, hvor deltagerne skulle svare på 3 spørgsmål på små sedler, om hvordan de ønsker at seniorboligerne skal være, hvordan faciliteterne omkring dem skal være og hvordan beliggenheden skal være. Det var gode indlæg og alle var meget aktivt deltagende og fulde af gode ideer. Vi fik også nye partnere i vores arbejdsgruppe (altså at man er med i arbejdet fremover på en eller anden måde).

Landdistrikternes Fællesråd udarbejdede herefter en rapport om Darum i forhold til Grøn Boligrotation, som ligger på darum.dk.

I rapporten indgår også resultatet af spørgeskema-undersøgelsen fra januar 25, som kom ud til alle i Darum ud via e-boks.

Her er highlights fra denne:

I Darum udfyldte 152 undersøgelsen, hvilket er rekord for alle landsbyer

- 52 ønsker at flytte indenfor 5 år
- 49 ønsker at flytte indenfor 10 år
- 33 % (50) er interesseret i at flytte i et bofællesskab,
- 40,4 % (61) er måske interesseret i at flytte i et bofællesskab
- 34,25 % (51) foretrækker et bofællesskab for seniorer
- 24,66 % (37) foretrækker et aldersblandet bofællesskab

Arbejdsgruppen har arbejdet videre på etablering af et seniorbofællesskab i Darum. Det er et omfattende og langsommeligt arbejde. Vi har været i kontakt med boligselskaber og med arkitekt, der leder efter investorer, men det tager også lang tid. Omkring januar fik Bovia, som har bygget lejeboligerne i Skrårtoften en ny kommunegaranti til at bygge yderligere 12 lejeboliger. De ønskede at bygge dem i Skrårtoften, hvor der som det eneste sted i Darum er ledige byggemodne byggegrunde.

Som det nok ikke er undgået nogen at høre, så har der været en del polemik om denne placering af flere lejeboliger i Skrårtoften – og måske især af seniorboliger, da grundejerne i Skrårtoften mener, at det vil betyde væsentlige flere biler, mere rod og ikke passer ind i et parcelhus-kvarter. Nu er det jo sådan, at ingen kan bestemme hvordan naboen indretter sig på sin egen parcel, men alligevel, så valgte Bovia (byggeselskabet) og Esbjerg kommune at arbejde på at finde en anden placering af seniorbofællesskabet (hvilket lokalrådet erklærede sig enige i). Der var desværre en del forviklinger inden vi nåede så langt, da Bovia oprindeligt havde været med i vores arbejdsgruppe for Seniorbofællesskaber, men havde trukket sig ud, da lokalrådet ikke ville foranledige at der blev bygget seniorbofællesskab i Skrårtoften. At de så kørte

videre med det der oprindeligt var vores projekt, var lidt uforståeligt. Men vi er tilgivende og vil gerne samarbejde med dem nu, hvis det betyder at vi kan få udformningen af seniorbofællesskabet til at matche Darums behov. Så det er der vi er nu, og håber at det lykkes.

Udover de 3 ting kan jeg fortælle at **Pasning af de 0-2-årige** er blevet aktuelt igen, da der pt. mangler dagplejepladser. Jeg håber at de unge forældre er klar over at for at få passet vores små 0-2 årige i Darum, så er de store på 2.7 år nødt til at flytte i børnehaven, så snart de er klar til det. Altså kun når der mangler dagplejepladser. Det er her fællesskabet kan komme på en prøve. Heldigvis er der nu slået en dagplejestilling op i Darum, så vi fortsat kan have vores gode dagplejere lokalt.

Landsbyfilm

Darum Lokalråd har fået lavet en Landsbyfilm om **Darum og omegn**.

Filmen viser stemningsfulde billeder af landsbyen, den smukke natur og sammenholdet, der gør Darum til noget helt særligt. Samtidig fortæller den om livet og mulighederne i Darum.

Filmen tilhører Darum Lokalråd og kan frit benyttes af alle. Filmen er lavet i samarbejde med Darums foreninger og institutioner.

Filmen er sponsoreret af erhvervslivet i og omkring Darum.

Darum Lokalråd takker foreninger og institutioner for samarbejdet og erhvervslivet for sponseringen, uden hvilken der ikke var blevet en film.

TAK

Vi kan lige se den nu. Denne film ligger også på darum.dk.

Borgerne bestemmer er et nyt tiltag Esbjerg kommune har lanceret. Det var egentlig fordi flere lokalråd arbejdede for at hvert lokalråd skulle have f.eks. 100.000 kr. hvert år og så selv sørge for de projekter, vi har rundt om i lokalsamfundene. Til gengæld ville vi så ikke kunne søge Puljen til lokale projekter om store beløb.

Ved Borgerne bestemmer kan vi som lokalsamfund søge om 50.000 kr til at lave projekt Borgerne bestemmer. Disse 50.000 kr bestemmer borgene selv hvad skal bruges til. Alle i Darum kan sende projekter ind til styregruppen, om det er en bæk, et spis-sammen-arrangement eller noget helt tredje, så er alle projekter velkommen. For at finde ud af hvilke projekter Darum helst vil have, så mødes vi til et borgermøde eller en Fællesspisning i hallen, projekterne bliver præsenteret og så afgøres det ved afstemning, hvilke der skal gennemføres. Altså det må højst koste de 50.000 kr.

Vi kan fortælle at vi arbejder videre med trafiksikkerhed i Darum. Vi har fået lovning på at svinget ved Feilbergvej, i højre side når du kommer henne fra præstegården, bliver udvidet ind på lodsejers jord. Efter aftale. Dermed bliver der plads til en barnevogn etc. på vejen uden for den hvide stribe.

Jeg ville til at rykke kommunen for hvornår de begynder på det, men fandt så ud af at der netop nu er sendt mail i e-boks til naboerne om at arbejdet bliver udført i uge 48, så det er lige om lidt.

Vi har afholdt forskellige **møder for alle i Darum**.

Allerede d. 12. november 2024 at afholdt vi Grøn Boligrotation.

De renoverede stier i Hollænderskoven og det nye bordbænkesæt ved Dammosen blev indviet d. 3. maj. Det gik rigtig godt på trods af vejret. Der var tale og snoreklipping ved Karsten Degnbol, sang og gåture på stien. Der var ca. 30 deltagere, der trodsede regnen.

12. maj afholdt vi møde om Bygningskultur i Darum, som omtalt.

Grundlovsmøde, ja 5. juni, desværre så det ud til regn, så vi holdt det i Sognehuset. Men en god tale og en god eftermiddag.

Vi ville have afholdt vælgermøde her i oktober, men der var desværre for få tilmeldte til at vi ville gennemføre

Møder med andre

Vi har vores kontakt med Esbjerg kommune gennem møder med Plan- & Byudviklingsudvalget, med Økonomiudvalget, møde med alle lokalrådsformænd, og andre specifikke møder med EK.

Vi har vores årlige møde med de andre lokalråd i Gl. Bramming kommune.

Vi har jævnligt kontakt med og besøg af vores lokale byrådspolitiker for at holde hinanden opdateret på hvad der sker og hvilken vej vi ønsker at arbejde.

Vi har også haft besøg af Darum Børneby i forhold til at styrke vores samarbejde og kendskab til hinanden, nu der er kommet ny Børnebyleder

Jeg har delt Darum-legatet ud i samarbejde med Børnebylederen og Præsten.

Vi har lavet skriftlige indlæg til Darum Sogn, Darum IF-bladet og Lokalårbogen udgivet af Lokalhistorisk forening for Brammingegnen.

Vi har sammen med Sneum-Tjæreborg lokalråd en valgt repræsentant i Nationalparkrådet for Nationalpark Vadehavet. Det er Kurt Aakjær, han repræsenterer Sneum-marsken for 4 år. Derefter er det Darums tur til at udpege en.

Desværre startede dette lokalråds-år op med et meget uventet og trist dødsfald, idet Elisabeth M Rasmussen pludselig døde d. 1. december 24. Elisabeth var involveret i utallige ting i Darum. Hun har haft en meget stor indvirkning på Darums udvikling. Hun var meget involveret i hele Darums ve og vel på mange fronter. Hun var medlem af lokalrådet i nogle år. Hun var med i og også ofte primus motor i mange arbejdsgrupper. Dette afspejler sig nu i hvordan vores arbejdsgrupper har det. Derudover er Elisabeth meget savnet som den person hun var.

Vores arbejdsgrupper som de har udviklet sig i år:

darum.dk, hjemmesiden, den stod Elisabeth jo selv for, den blev videreført af Peter Boje i en overgangsperiode. Peter har nu oplært 4 andre i at lægge indlæg op på hjemmesiden og holde den ajour. Peter er stadig tæt på og hjælper ved specielle udfordringer. Vi er oppe på 104 abonnenter, dvs. at man får en mail hver gang der er nye indlæg på hjemmesiden. Ønsker du at få en mail, så kan du tilmelde dig på Webmaster@darum.dk.

fb-siden Darum lokalråd, hvor vi lægger vores indlæg op, så de ikke forsvinder i vrimlen, som der er på **fb-gruppen Darum – byen bag diget**. Her er der til gengæld plads til debat om alt muligt relevant for borgerne i Darum. Fortsætter uændret. Her er nu 1375, der følger gruppen

Velkomstgruppen som modtager alle nye borgere i Darum. Altså tilflytterne. Lissy fortæller: I 2025 er der omdelt 25 mapper.

Velkomstgruppen består af samme 9 omdelere som sidste år.

Hertil kommer en tysksproget hjælper og nu også Thomas Andersen, som kender Sognehusets kopimaskine. Vi får nemlig printet der.

Samarbejdet i omdelergruppen er upåklageligt! Tak til jer!

På fb Darum skriver hun kort opslag ca. sommer + nytår, bla. med opfordring til at kontakte hende, når der flytter nye til Darum Sogn.

Lissy har besøgt 16 ud af vores 18 udlejere og der er nu et godt samarbejde, hvor udlejerne orienterer Lissy, når nye flytter ind.

AL kontakt med byens nye beboere samt med udlejere er vel modtaget, et meget positivt samarbejde!

Omdelere understreger at der stadig er muligt at give økonomisk støtte til Købmandsbutikken.

Helle opdaterer løbende mappens enkelte sider, ud fra de forskellige foreningers forhold. Der er ofte ændringer.

Gruppen har inviteret de ejendomsmæglere, der sælger huse i Darum til et møde, bl.a. for at orientere om at de kan bruge velkomstmappen men også Landsbyfilmen. Desværre mødte ingen op.

Vadehavsgruppen hvor Elisabeth og jeg var de eneste medlemmer. Derfor kører den nu på laveste aktivitetsniveau. Darum Lokalråd er Partner med NPV og som sådan har vi nogle forpligtigelser. Vi har deltaget i det årlige møde for Partnere med Nationalpark Vadehavet. Der bliver ikke flere Vadehavsdage eller andre aktiviteter, så længe jeg er det eneste medlem af gruppen. Nye er meget velkomne.

Den Grønne Bande som sørger for at holde byen grøn og ren. Elisabeth var også medlem af denne. Gruppen har desværre valgt at opløse sig selv her i foråret. Jeg er dog sikker på, at gruppens tidligere medlemmer stadig samler lidt affald hist og pist og har et øje på Darums grønne look.

Hollænderskoven som er et flere år gammelt projekt i samarbejde med Hunderup/Sejstrup. Projektet gik ud på at få lagt gå-venlig belægning på stierne i Hollænderskoven, så man kan gå tørskoet der. Samt bordbænkesæt med sø-udsigt. Arbejdsgruppen har sluttet sit arbejde - hvis der skal arbejdes videre med forlængelse af stien, skal der laves en ny aftale om det eller en ny arbejdsgruppe.

Stigruppen 2.0, som har arbejdet med at etablere en sti fra Østertoften hen til Købmandsbutikken og også hen til Feilbergvej. Pga. en del og nærmest uløselige udfordringer har vi holdt pause, da vi blev helt desillusionerede. Vi tænker dog at vi vil starte arbejdet med stier i Darum op igen, da der er mange gode projekter her.

Lokalvarme-gruppen jeg tænker at medlemmerne står stand by, hvis der viser sig at være mening med at genoptage arbejdet på et tidspunkt.

Biohaven i Darum Tag ned til Kvindeegen ved trekanten mellem Sviegade og Sandgaden og se hvad der foregår. Der er fuld gang i etableringen. Det endelige resultat kan ses på en tegning ovre ved magasinerne.

Og Senior-bolig-gruppen

Vi har haft flere møder i løbet af året. Men det har jeg jo fortalt om øverst.

Men selvom der ikke er så mange aktive arbejdsgrupper, så har vi i Lokalrådet haft rigtig rigtig mange møder om mange ting vedrørende Darums udvikling.

At skabe grundlag for at bevare Darum Børneby (uden Børneby; ingen DKFC, ingen Darum.IF) – *hvordan er det så gået?*

Det kræver øget bosættelse

- lejeboliger, seniorbofællesskab, byggegrunde
(har fået lejeboliger, er i gang med seniorbofællesskab)

Det kræver PR:

- hvor dejligt her er (Vadehavsnaturen, velholdte huse og marskgårde)
(Bygningskultur, Vadehavsdage)
- at her sker meget

B: At her er rart at bo for os der allerede er her

- trafiksikre veje, cykelstier, gode stier i byen
(det biver vi aldrig færdige med, men svinget v Feilbergvej, og cykelstien)
- forskellige former for botilbud
- passende kollektiv trafik
- pasning af grønne områder
- lokal Børnepasning for alle små i Darum sogn

Og det var min korte Årsberetning. Kun 3 ting + det løse. :)

Helle Ertmann, Formand Darum Lokalråd